

Зоран Аврамовић
Институт за педагошка
истраживања
Београд

UDK: 316.159.9
Научна критика
Примљено: 30. Об. 2001.

ШТА ЋЕ БИТИ СА СОЦИОЛОГИЈОМ У СРБИЈИ?

Свака наука, поред суштинских питања теоријских знања о области коју проучава, мора да се суочава и с питањима о себи, о развоју властите професије, о кадровским перспективама и практичним – моралним проблемима које покушава да реши. Овде се неће разматрати стање социологије у свету, делу света (Европа) или неким државама, већ у Републици Србији, почетком трећег миленијума. У каквом је стању социолошка наука данас у Србији? Да ли је стање "социолошког духа" такво да изазива задовољство припадника професије, да ли, можда, буди забринутост у погледу њене одрживе будућности или је пак стање летаргије и немотивисаности пустило дубоке корене па је ствар препуштена некаквом "случају-комедијанту". Разуме се, одговор на ова суштинска питања научне саморефлексије у великој мери одређује квалитет оцене о стању у коме се налази социолошка наука. Покушаји да се о социологији и њеном положају у систему научних дисциплина или у друштву које се дубоко и интензивно мења, разговара у оквиру професије, ретки су а појединачна настојања да се бар покрене стручна дебата личе на донкихотизам. Недавно је (7-8 јуна 2002), на годишњој скупштини Социолошког друштва Србије у Новоме Саду проговорено о теми која је овде предмет интересовања у малом кругу присутних социолога. Учесници у дебати су покренули питања која упућују на забрињавајуће стање у струци али остала је национално-менталитетска дилема: да ли ће се нешто променити?

У овоме раду, предмет интересовања неће бити сазнајни домети српске социологије и њена теоријско-методолошка остварења. Оцена стања научног знања било које научне дисциплине је посао за компетентан тим истраживача и захтева време да би се резултати истраживања обелоданили. Нас ће овде интересовати професионално-практична и етичка функција социологије као области рада (Божа Милошевић) односно "инфраструктура" социологије: 1) који стручни профили обављају наставу социологије на факултетима и вишим школама, 2) ко све пише социолошке уџбенике, 3) каква је методика социологије у средњим школама, 4) колико је социологија, заправо колико су социолози имуни од политичких опредељења, 5) какав је статус социологије у јавном животу друштва?

1. Ко обавља наставу социологије на факултетима и вишим школама?

Са сигурношћу се може тврдити да нико у области социологије не располаже тачним подацима о несоциолозима који изводе наставу на факултетима и вишим школама. Под несоциолозима подразумевам све оне "социологе" који нису завршили социологију као свој основни студиј, већ право, политичке науке, организационе науке или неке ине науке. Социологом може да се именује само онај који је слушао предавања и положио испите на студијској групи која траје четири године. Магистериј или докторат могу се радити и одбранити на неком сродном факултету али то не угрожава социолошки профил кандидата.

На вишим школама и факултетима у Републици Србији наставу социологије изводи, за сада неутврђен број, "уљеза" у струци. Социолога је све мање па се већ догађа да неки факултети укидају предмет социологије.

Дакле чињеница о којој је реч упозорава да је, с једне стране, социологија постала свратиште за несоциологе, а с друге стране, то је сигуран пута за компромитацију социолошког знања и социологије као науке. Студенти слушају некомпетентне професоре социологије а од таквог знања немају никакве користи у личном и друштвеном животу. Да апсурд буде већи, неки од тих "уљеза" у социологији, представљају се у јавности као велики борци за исправљање душтвених невоља и проблема а сами скривају свој властити проблем – да нису то чиме се представљају.

Стање са наставним кадром социолога на вишим школама и факултетима је такво да, уколико се ускоро нешто не предузме од стране професије, доћи ће до измене њеног идентитета. Догодиће се да социолог није социолог већ да је то правник, политиколог, менаџер итд.

До оваквог напада на идентитет социологије дошло је услед небриге струке о самој себи али и због законских решења која су тако нешто омогућила.

2. Ко све пише социолошке уџбенике?

Ми смо навикли да дефинишемо уџбеник као једно од основних наставних средстава и као основни (систематизовани) извор знања из једне области који се користи у школским установама. Садржај уџбеника је одређен наставним планом и програмом а основне функције уџбеника су информативна, усмеравајућа, синтетизујућа, трансформациона, самообразовна, интегративна, васпитна. Сваки уџбенички текст треба да преноси одређена знања али и да развије интересовања, мотивацију и сазнајне способности. У основи уџбеник треба да помогне кориснику да се осамостали у раду.

Структуру уџбеничког текста чине основни текст (садржај) и дидактичко-методички апарат (начин презентација). Од великог је значаја начин на који се обликује текст уџбеника – какав језик и стил, графичко-ликовно обликовање, питања и одговори као мотивациона средства.

Писање уџбеника из социологије (некада Основи науке о друштву) било је монополисано у време једнопартијског социјализма. Другу врсту монопола "произвео" је професор Радомир Лукић са својим уџбеником социологије. Научна матрица овог уџбеника се годинама и деценијама преписивала у свим потоњим уџбеницима за средње и високе школе. Структура основног текста била је предмет социологије, методи, структура друштва, култура, развитак друштва. Таква композиција уџбеничког текста може се и данас наћи у Социологијама за више и високе школе у Србији.

У протеклој деценији није много учињено на подстицању конкуренције а сами тим и иновација у писању уџбеника социологије за средње школе а још мање на универзитетима и вишим школама. Појавили су се и релативно успешни средњошколски уџбеници а на универзитетском нивоу наставила се стерилна навика писања о структури и развоју друштва са наглим ширењем праксе профитне мотивације у писању уџбеника, при чему под изразом профит треба подразумевати стицање новца али и стицање универзитетске каријере.

Из стереотипа уџбеника социологије први озбиљнији покушај изласка учињен је са *Социологијом за средње и више школе* (Рад, 1971) коју су написали професори Филозофског факултета (одељење социологије). Уредник издања је додао поднаслов – приручник – мада је по свим карактеристикама реч о уџбенику.

У раздобљу марксистичког образовања доминирали су идеолошки текстови – Основе марксизма и социјалистичког самоуправљања (аутори су били претежно политиколози). Распад државе и друштва СФРЈ условио је промене у концепцији образовања Републике Србије а самим тим и у концепцији уџбеничке литературе. Добили смо до сада најквалитетнији уџбеник социологије за средње школе – Милован Митровић, Сретен Петровић (Завод за уџбенике и наставна средства, девет издања до 2000). Реч је о ауторима социолозима по основном образовању и без улажења у оцену квалитета уџбеника треба поздравити почетак конкуренције у области струке на коју се односи уџбеник.

Недавно се појавио уџбеник Социологије за средње школе који је необичан по ауторству као што је проблематичан и по садржају. Тај уџбеник је написала др Зорица Кубурић са сарадницима (студенти социологије и филозофије), издавач Нијана, Земун, 2001. Реч је о аутору који је по основном образовању психолог, а предаје на предмету социологија религије. Ауторство овог уџбеника је под великим знаком питања. Читалац се обавештава да је Зорица Кубурић са сарадницима (као Адорно и сарадници!!) писала уџбеник при чему се додаје да су студенти учествовали у писању и читању текстова овог уџбеника а неки су писали лекције. Овако нешто се није одавно догоди-

ло у писању уџбеника. Могуће су вежбе писања и читања али за неку малу популацију (огледну). Писати уџбеник за генерацију ученика на овакав начин је крајње неодговорно у сазнајном погледу као и у дидактичко-методичком.

Уосталом, ево резултата уџбеника. Уџбеник је писан по моделу Митровић, Петровић (увод, предмет, метод, социолошке теорије, пририда-човек друштво, структура и организација друштва, култура и друштво, промене и развој друштва). Разлика је једино у томе што су тамо два компетентна стручњака писала о друштву и култури а овде је компетентна Зорица Кубурић са сарадницима.

Указаћу на неке карактеристике уџбеника социологије који је писао психолог, предавач религије. Нетачно су интерпретирани Диркем и Вебер (стр. 16). У социолошке теорије се убацују феминизам и постмодерна (стр 42) по принципу постмодерне – све може са свачим, релевантни истраживачи се не помињу за поједине проблеме (М. Ранковић, футурологија, стр. 220), међу познате социологе убацује се Фројд па остаје питање зашто не и други психолози.

Уџбеник је организовао лекције и теме на диспропорционалан начин. Примера ради религија заузима 36 странице од укупно 231. Карактеристично је присуство религије и по броју максима које треба да појачају социолошке појмове. Религиозних порука (мудри Соломон) је превише и у тексту и у речнику појмова (ајет, имама, сура).

Такав ослонац социологије на религију а не на науку је и експлицитно видљив. Иако је уџбеник требао да афирмише научну заснованост предмета ауторка са сарадницима завршава текст уџбеника реченицом да "наука више нема привилеговано место" (стр 224). Где? У сазнању или веровању или можда хедонизму? Крајње је непедагошки завршити уџбенички текст с оваквим порукама.

Језик уџбеника је обичан, на моменте досадан. Није прочишћен. Ево једне реченице: "Друштво представља један велики широк појам који обухвата много различитих категорија и зато је тешко дати тачну и прецизну дефиницију друштва" (стр. 64). Реченица почиње с дефиницијом па се одустаје уз реч друштво на почетку и крају. Дидактичко-методички апарат је дат на крају у облику неинтересантних питања и више на формалан начин.

Коначно, највећи правни и стручни прекршај аутора уџбеника је у преписивању неких делова из уџбеника Митровић, Петровић. На страници 116-117 налази се текст који је дословце преузет из уџбеника Митровић, Петровић стр. 86-87. С измењеним насловима (етничке заједнице – глобалне културно-историјске групе – Митровић; глобалне друштвене групе – друштва – Кубурић и сарадници)

Коначно, питање рецензента није од спорног значаја. Уџбеник З. Кубурић и сарадника рецензирали су социолози – Ђ. Шушњић, Д. Коковић, Р. Ђорђевић. Без обзира чиме се баве (религијом и културом-образовањем) реч је о социолозима по основном образовању. Они су могли да рецензирају

овај уџбеник из пријатељских разлога али огрешили су се о правила и стандарде професије.

Размотрени примери писања уџбеника показују да је ово потпуно неуређена област нашег средњег образовања. А када је реч о образовању на вишем и високом ступњу ствари са уџбеницима социологије су потпуно обесхрабрујућа. Нарочито на неким вишим школама које уписују велики број студената. Ту се пишу уџбеници који доносе велики новац аутора и у којима је квалитет задња рупа на свирали. Још пре дванаест годинама указао сам у тексту "Веља крушака у грло западне" (*Социолошки преглед*, 1-2, 1988) на недопустиво низак квалитет уџбеника за Вишу медицинску школу (Миодраг Ј. Савовић, "Основи марксизма и науке о друштву", 1984). На 353 странице изложена је ортодоксна концепција истмата и дијамата. Толики број страница за будуће медицинаре којима је то помоћни предмет за стицање социјалних знања! То је пут да се огади социологија. Тај аутор ће се појавити као део тима за писање уџбеника у великом тиражу за Вишу пословну школу у Београду и истуреним одељењима по Србији.

Ништа се отада није променило осим у јачању бизнис оријентације у писању уџбеника. То је постала привредна грана. По Србији се пишу уџбеници и продају студентима за велике паре (око 20 марака по уџбенику). Нико то не контролише, нити спроводи стручни надзор. Писци таквих уџбеника су потпуно непознати стручној јавности а почесто ни нису социолози. Они пишу и преписују за сваку генерацију и обавезују студенте да их обавезно купе. На Вишој пословној школи у Београду, проф. др Асен Виденов чије се име налази на ко зна колико уџбеника по Србији продаје своју књигу студентима са штампилем Колоквијум и три листа у уџбенику која студент испуњава да је не би неком другом дао. Тај механизам је разрађен на већини виших школа и факултета – професори обавезују да сваки студент купи њихов уџбеник.

Узмимо пример *Социологије* (1999) за Вишу пословну школу из Београда. Тај уџбеник су написали професори-доктори Живорад Раковић, Асен Виденов, Славољуб Вукићевић и стручњак за истмат и дијамат Миодраг Савовић. Уџбеник износи 369 страница и помоћни је предмет за будуће пословне људе. Штито је права катастрофа у стручном и језичком смислу. Ту се не би снашао Институт за социолошка истраживања. Толико су појмови замућени, тематизација старомодна и превазиђена (отуђење, приступ југословенском друштву, итд.) а све написано језиком који свако ко поседује минимум језичке културе не разуме. Тешко је наводити примере јер би требало преписати пола књиге. Ко сумња нека погледа коју хоће страну и увериће се у наш суд. Што је најгоре неписмене реченице се понављају на разне начине. Као да је циљ аутора био да што више напишу да би уџбеник био што дебљи и материјано исплативији. Уосталом, ево неколико илустрација. У делу "Тумачење друштвених појава кроз историју" набрајају се кратки одељци с насловима "Религија-ирационално поимање друштва", "Филозофски-начелни концепт друштва", "Идеолошки -ангажовани концепти друштва и друштвених појава",

"Научни-егзактни приступ друштву". У том делу појам тумачења друштвених појава није објашњен, а неке тврдње су готово апсурдне. На пример: "Суштина и функција ирационалног приступа је у настојању човека да обезбеди путем субјективитета, основни канал социјалне сигурности и то у условима када није у стању или не жели да рационално сазна појаву која је предмет његовог интересовања. Тиме се на свестан начин решава оно што човека одваја од животиње, а то је његова спремност, способност и предодређеност да за сваки проблем пронађе објашњење или решење, било да је сам субјект тога или да то препушта другоме, па и неиндетификованој вишој сили" (стр. 23).

Следи поглавље "Историја социолошког приступа", с насловима одељака: "Цивилизацијски аспекти социјалног контекста", "предцивизацијски концепти друштва", "Поједине цивилизације о друштву", "Глобалне концепције друштва", "Друштвени уговор у тумачењу настанка друштва", "Концепт поделе и оптималне организације рада – Платонов социјални концепт", "Први емпиријски концепти о друштву – Аристотела о човеку као основи друштва". У једној реченици-пасусу, стоји "... да је друштво, односно држава резултат поделе рада, у коме би се остварила адекватна подела рада, из које ће израсти адекватна организација, односно држава"(27). То је тек почетак уџбеника, а треба стићи до његовог краја. А тамо при крају читаоца чека још страшнија реченица. На страници 297, у одељку "Социјалне неједнакости, потрошња и социологија бизниса" пише: "Скупина радно ангажовање контингента становништва преузима кључну улогу у развоју солидарности и узајмности у процесу задовољавања сопствених потреба као произвођача и потрошача, с једне стране и потреба радних људи и грађана, као човека историјског континуума (детењство, младост, старост) с друге стране. Овај социо-психолошки аспект квалитативне димензије је од изузетне важности за тзв. маргиналне групе које биту у животној средини "без могућности материјалне партиципације у задовољавању својих потреба". Но промене у популационој кривојли (смањење стопе наталитета и морталитета и продужење животног века) имлицирају прогностичка проучавања односа социјалних потреба и демографских трендова у економском и социјалном планирању. Евидентна редукција популације младих и огмантација популације старих већ имлицира ревизију инвентара социјалних потреба које "преживљавају" нужну трансформацију квантитативног и квалитативног типа" (стр. 297). Ко ово може да разуме? Да ли би овако нешто могао да напише образовани социолог?

Систематски преглед уџбеничке литературе за више и високе школе у Србији показо би у пуном светлу у каквом се стању налази овај елемент образовног система. (Вид. о томе, М. Ранковић, Социолошка општа теорија у домаћим универзитетским уџбеницима, *Социолошки преглед*, 3/1988).

На факултетима у Републици Србији ситуација с уџбеницима социологије није много боља. На сваком факултету постоји уџбеник социологије написан на стандардан начин и у зависности од броја студената доноси профит своје аутору. Поред профитне мотивације аутори уџбеника прибегавају и плагијатима зато да би напредовали у каријери.

Ситуација с уџбеницима социологије даје нам основ за претпоставку да и у другим областима стање није ведрије. Потребно је отуда да се запитамо шта условљава пад квалитета уџбеника и каква су могућна решења.

3. Каква је методика наставе социологије?

Питање је да ли овако нешто и постоји у средњој школи. Будућност сваке науке зависи од њеног научног подмлатка и начина његовог регрутовања. Средња школа је место где се развија мотивација за поједина научне дисциплине па и за социологију. Интересовање ученика се буди квалитетом наставе и вештином наставника да занимљиво и креативно предаје и оцењује социолошко знање.

Да би настава појединачног предмета била што успешнија, развијају се методике посебних предмета а то је заправо прилагођавање дидактичких принципа појединачном предмету. Реч је у ствари о "уметности предавања знања", у овом случају о вештини предавања социологије. Да ли се у оквиру социологије икада одржала расправа о дидактичко-методичкој заснованости социологије у средњој школи? Знамо ли одговор на питање: у чему је суштина наставе социологије? Каква је организација наставе социологије (фронтални, групни, индивидуални, програмирани облик)? Која су наставна средства најрационалнија за остваривање циљева наставе социологије? Какав је однос ученика и наставника (ауторитаран, демократски)? Какви системи мотивисања за социологију примењују наставници социологије? Да ли се евидентирају тешкоће у учењу социологије? Којим дидактичким принципима се даје предност (индивидуализација наставе, рационалност, систематичност, очигледност, искуство, теоријско знање...). Које наставне методе се користе у настави социологије: усмено излагање, дискусија, рад са текстом, семинарски радови? Каква наставна средства се примењују (слике, графикони, видео материјали)? Шта је приоритет часа (репродукција знања, развој мишљења, разумевање)? Како се ученици оцењују (традиционално или модерно)?

Реч је заправо о квалитету часа социологије. У којој мери наставник успева да развије социолошки начин мишљења код ученика?

Наравно, није сва одговорност за успешну наставу социологије у средњој школи на наставнику и његовој дидактичко-методичкој обучености. Успешност наставе условљена је и квалитетом наставног плана и програма као и квалитетом уџбеника. Остаје отворено питање у којој мери стручна тела у оквиру социологије могу да утичу на ове чиниоце наставе – социолошке катедре, институти, стручно удружење, појединачне иницијативе.

Али, сазрело је време да се нешто коренито мења у изради постојећих наставних планова и програма, писању уџбеника и методичко-дидактичкој спреми наставника социологије.

4. Социологија и политичка опредељења социолога

Идеал је социологије да буде вредносно неутрална наука у Веберовом смислу речи. Наравно тај идеал је тешко остварити већ због саме природе предмета проучавања. У друштвеној целини се прелама мноштво интереса, потреба и жеља социјалних актера тако да се од социолога захтева висок степен вредносне или идеолошке дистанце према проблему истраживања како би се остварио епистемолошки принцип објективности. Узмимо да један социолог успева да одржи ниво вредносне неутралности свог научног рада. Питање је да ли тај социолог има властити политички став према одређеним догађајима, институцијама или личностима у политичком друштву у коме живи? Дакле, можемо ли да замислимо социолога који поштује начела научног истраживања а истовремено подржава или активно учествује у афирмацији једне од политичких опција у друштву? Наравно да је могућна таква егзистенција али проблем је у конкретној научној и политичкој култури у којој социолог делује. У Француској или Немачкој могућно је замислити социолога о коме је реч. Нас међутим, овде интересује однос научног и политичког опредељења социолога у Републици Србији.

У Србији, проблем струке и политике није скорашњег датума. И у раздобљу самоуправног социјализма, социолози су се делили према политичким опредељењима: једна групација социолога деловала је активно у савезу комуниста (или су подржавали званичну политику) док су други били у кругу онога што је покривао термин "критички марксисти" а то је био неки рудимент политичке опозиције. Чланство у СК је био услов за професорску каријеру што је практично значило да се привилегује политичко мишљење у науци. После 1990. са институционализацијом политичких партија стање у социологији и међу социолозима се радикално погоршало: политичке разлике су снажно запљуснуле социологе тако да су политичка опредељења изобразиле струку до границе прекида стручне комуникације. Неки социолози су узели активно учешће у политичкој утакмици, неки су јавно подржавали одређене политичке опције (грађанске, мондијалистичке, националне, социјалистичке) и при том за себе тврдили да нису чланови политичких партија и трећи који су издалека посматрали узбуркану политичку сцену Србије, ћутећи или кријући у себи свој став о догађајима и личностима.

Околности у којима се наша српска социологија биле су нове са становишта друштвеног и политичког искуства, али нове и по практичним последицама за припаднике сталеза. Како се рефлектовао политички плурализам на унутрашње односе у социологији? Одговор на ово питање упућује нас на терен демократије у социологији и односе моћи међу социолозима. Показало се да социолог који заступа мањински политички став бива изопштен из компетиције за стручну промоцију. Уместо да стручна компетенција буде крите-

ријум за учешће на пројектима или долазак на катедру у први план је избио политички "имиџ" социолога при чему не улазим у тачност интерпретације политичког става. Наша политичка култура обилује примерима етикетања и елиминацијама на основу конструисаних оцена. Оваква последица плурализације фатална је по будућност социологије у Србији. Уколико се жели другачији развој социолошке струке онда је неопходно демократизовање социологије.

Основна идеја око које треба да се конципира демократију у социологији јесте навикавање на *толеранцију*. Ова идеја подразумева следеће: на темељу релативизма и скептицизма изградити сложен поглед на друштвену стварност или припремити се за суочавање са сложененом егзистенцијом социолога. Поједностављена слика света (црно-бела) производ је слабог образовања и селективног искуства. Прихватање норми демократије захтева разликовање стручног и политичког у деловању појединца.

Друга кључна идеја демократије је изложеност појединца и група *унакрсним јавним утицајима*. Појам укрштених утицаја подразумева да се чланови једне групе (социолози) опредељују у разним правцима (етичким, уметничким, политичким, религијским), али да се при том у струци уважавају и професионално солидаришу.

Ово треба да буду идеје водиле у "социолошкој демократији" – толеранција и изложеност унакрсним утицајима. Данас се најтемељитије ради на методу *deliberative democracy*. То је облик заједничког размишљања о јавним проблемима, у коме се прави вредносни избор и суди о његовим добрим и лошим странама без обзира на појединачна политичка опредељења.

Ствар је у томе што толеранције и унакрсних утицаја у српској социологији нема. Ако хоћемо истину онда треба рећи да је данас у социолошкој професији пожељан социолог који ћути о јавним стварима или који је политички конформиста. Са становишта каријере у струци успеће пре свих онај који се бави науком а о јавном стварима не говори. Онај ко се не уклапа својим политичким ставовима у већинско мишљење, нека се опрости од стручне конкуренције. Дакле, у вишестраначком демократском поретку обнавља се привилегија политичког опредељења! И то у стручним круговима! А такви односи су већ виђени: у самоуправном социјализму велики број истакнутих научника па и академика није могло да се креће у окрићу своје струке због властитог политичког неопортунизма.

5. Социологија у јавности

Друштво највише "очекује" од социологије да укаже на узроке, облике и могућности решавања бројних социјалних противречности. У томе нема ничег нелогичног. Питање је само да ли социологија и социолози могу да испуне та очекивања.

Живимо у друштву, држави, региону које је по дубину и интензитету збивања већ више од десет година у центру светске пажње. Социолози имају "трагичну привилегију" да живе у таквом социјалном и политичком амбијенту. Упркос таквој околности, можемо констатовати да социолози нису на сцени јавног живота у мери у којој су то економисти, правници, политиколози па и припадници неких струка од којих се тако нешто не очекује (психолози, филолози). Који су разлози јавне осеке социолога?

Ако изузмемо фактор смањеног броја и политичког конформизма разлоге треба тражити у неизбежним теоријским разликама међу социолозима. Непотребно је подвлачити чињеницу да социолози нису сагласни у оцени карактера разарајуће кризе и распада бивше државе и друштва, да се разликују у погледу дефинисања узрока мноштва друштвених догађаја, да полазе од различитих идејних претпоставки у тумачењу кризних процеса, да нису сагласни ни у погледу садржаја реформи и решења која воде из друштвених противречности. Један круг социолога полази од грађанина и његових интереса а други деле гледиште да се о грађанину може говорити само из перпективе заједнице. Неки социолози оптужују српску политичку елиту за избијање ратних сукоба на простору бивше државе, други тврде да је ратни пожар изазван сепаратизмом бивших република и страним фактором. И тако даље, теоријске и идејне разлике су огромне.

За иступ на јавну сцену нису међутим од превелике важности разлике међу социолозима. Реч је о нечему другом – те разлике због неједнаке моћи социолога у јавности (медијима) не могу да се испоље. Чињеница је да неки социолози имају отворен приступ медијима и широј јавности (телевизија, новине, трибине) док други не могу да се пробију на сцену због својих политичких ставова. Ту игру неко режира – политичари, уредници, стручњаци – али социолози уколико им је стало до афирмације струке треба да покажу солидарност са елиминисаним из јавности и да захтевају равноправни третман социолошког мишљења у медијима. Јавно показивање разлика међу социолозима може само да помогне струци јер то интересује публику и таква околност скреће пажњу јавности на атрактивност струке. Једностраност и једномисаоност само изазива досаду и упућује на закључак о неприродност бића друштва.

На неодговарајућу улогу социологије и социолога у јавности указују и готово ишчезли стручни скупови социолога о фундаменталним или текућим проблемима друштва. Група социолога из Новог Сада труди се да одржи континуитет двогодишњих скупштина док остали центри не држе да је тако нешто потребно. У друштву које је препуно структурних и развојних проблема не чују се они који су стручно најкомпетентнији.

Да закључим. Стање у социологији не може се оценити као охрабрујуће. Социолога је све мање, "уљеза" је све више. Настава социологије као и уџбеници из овог предмета нису на нивоу компетентности. Научна привлачност социологије опада а у социолошкој струци влада дефицит демократије и суфицит политичких критеријума. Социолози не чине готово ништа да заштите професију. Такво стање морало би да изазове забринутост а потом не-

равнодушност за будућност социологије у Републици Србији. Аутор овог текста понајвише би волео да је његова анализа промашила.